

Prebacivanje vrućeg krompira reprezentativnosti postalo uobičajeno kada je reč o radu Socijalno-ekonomskog saveta

Osam godina tavorjenja

Ljiljana Bukvić

TEMA MESECA

Beograd - Iako je osnovan još pre osam godina Socijalno-ekonomski savet gotovo da uopšte nije funkcionisao. Nakon izbora prošle godine situacija se nešto malo promenila i sindikati, poslodavci i država kao članovi SES-a imali su nekoliko sastanaka, ali ni tada u potpunosti nisu mogli da pronađu zajednički jezik i dogovore se kako da na najlakši mogući način građani ove zemlje preguraju proces tranzicije.

Sve se svelo na to da pravog dijaloga među socijalnim partnerima u stvari nema, a za slabo funkcionisanje SES-a sindikati optužuju državu. Da se priča ne bi završila na tome, pre mesec dana nekoliko organizacija poslodavaca i sindikata formiralo je Krizni SES, optužujući Socijalno-ekonomski savet da ne radi kako treba i da u njemu „sede“ nereprezentativni članovi.

Sekretar Socijalno-ekonomskog saveta Čedanka Andrić kaže za Forum da nijedan od socijalnih partnera nije kočničar u radu SES-a, pa ni država, i da su i ovde kao i svuda u svetu najveći zagovornici socijalnog dijaloga sindikati.

- Teško ćete naći primer gde su stručni kapaciteti socijalnih partnera i pristup informacijama jednaki, kao i primer gde je potpuno uravnotežena pozicija i pregovaračka moć učesnika u socijalnom dijalogu, ali to ne znači da socijalni dijalog i njegove institucije ne treba da postoje kada nema idealnih uslova. Naprotiv, mislim da je upravo praktikovanje socijalnog dijaloga način da učesnici u njemu podignu svoje kapacitete i steknu ugled. Socijalni dijalog nema dugu tradiciju u Srbiji i još uvek je potrebno razvijati kulturu dijaloga i razbijati predrasudu da kompromis znači poraz. Mnogo toga zavisi i od ukupnih demokratskih procesa u zemlji i naročito od ekonomske situacije, što se naročito pokazalo u poslednjih godinu dana, kaže Andrićeva.

Ona ipak smatra da SES može da deluje bolje, ali tako što će akteri uvažavati institucije u kojima sede i da se to sigurno neće desiti kroz osnivanje nekakvih kriznih socijalno-ekonomskih saveta. Ističe i da je SES uradio mnogo u poslednjih godinu dana, ali da još ima dosta toga da se uradi.

Strane 4 i 5f

ANALIZA: Najava zakona o racionalizaciji osim vlasti i opozicije podelila i sindikate

Činovnici u klupama za ocenjivanje

Strane 2f

FES INFO: Sektorska integracija Zapadnog Balkana u Evropsku uniju

Razmena u regionu pospešuje ekonomski oporavak

Strane 3f

U FOKUSU: Srbija prihvata levičarske parole od ultranacionalističkih partija

Leva desnica i desna levica

Strane 2 i 3f

TEMA: SES ima 16 kancelarija u gradovima Srbije, ali u gotovo svakom on funkcioniše slabo ili nikako

Saveti u Užicu, Zrenanjinu i Pirotu

Strane 4 i 5f

NA LICU MESTA: Univerzitet socijaldemokratije FES-a

Obrazovanje za socijalno pravedno društvo

Strana 6f

PREGLED: U Nemačkoj i Francuskoj neće se skoro zaustaviti povećanje armije ljudi bez radnog mesta

Sindikati gube zaposlene članove

Strane 6 i 7f

TRAGOM: Kriza socijaldemokratije

Ideološki salto i elitističke posledice

Strane 6 i 7f

POVODI: Granski sindikat HNER Nezavisnost o smanjenju broja zaposlenih u javnim preduzećima

Neminovnost uz aktivne programe

Strana 8f

STUDIJA SLUČAJA: Devet godina u potrazi za sanacijom nekadašnjeg tekstilnog giganta Jumka iz Vranja

Popucali konci po svim šavovima

Strana 8f

Najava zakona o racionalizaciji osim vlasti i opozicije podelila i sindikate

Činovnici u klupama za ocenjivanje

Mirjana Milenković

ANALIZA

Zaposleni u ministarstvima i Vladinim agencijama koji dobi-ju „jedinicu“ u poslednjem tromesečju ove godine, ostaće od 1. januara bez posla. Iz republičke administracije početkom naredne godine trebalo bi, naime, da ode ukupno 2.784 radnika, od čega 2.224 zaposlena na neodređeno vreme i 560 onih kojih su angažovani na određeno, po ugovorima o privremenim i povremenim poslovima, ugovorima o delu, preko omladinske ili studentske zadruge. Predviđeno je da u narednoj godini broj stalno zaposlenih u državnoj upravi iznosi 28.400.

Od racionalizacije su izuzeti zaposleni kojima je ostalo manje od pet godina do penzije, a

koje su do sada dobijali. Najnižu ocenu dobiće samo oni koji bitno prekrše radnu disciplinu ili oni koji gotovo ništa ne rade, a primaju platu, objašnjavaju u Nemanjinoj 11. Ko dobije otkaz zbog loše ocene, imaće pravo na žalbu i moći će da povede upravni spor protiv institucije koja mu je dala „crveni karton“. „Jediničari“ neće imati pravo ni na otpremninu.

Rukovodioci će ocenjivati službenike na osnovu sledećih parametara: rezultata rada i postavljenih ciljeva, samostalnosti, stvaralačke sposobnosti, preduzimljivosti, preciznosti u saradnji s drugim državnim službenicima. Ocene su „ne zadovoljava“, „zadovoljava“, „dobar“, „ističe se“ i „naročito se ističe“.

- Važne će biti ocene iz poslednjeg tromesečja, ali će se računati i dosadašnje. Teško da neko ko je imao petice ili četvorke sada može da dobije jedinicu i da izgubi posao, obja-

šknoj rekonstrukciji državne administracije.

- Veliki broj ljudi sa najmanjim primanjima će bez jasnih kriterijuma, osim partijskih, ostati bez posla, napominje Ali-

Veliko je pitanje ko će ocenjivati „ocenjivače“ koji su na ta mesta postavljeni odlukom partija

grudić. U efekte predloženog zakona sumnja i zamenik šefa poslaničke grupe SRS Aleksandar Martinović, koji smatra da predloženi zakon predstavlja još jednu prevaru.

- Otpuštanjem oko 2.000 ljudi koji rade za 10.000 do 15.000 dinara neće biti postignuti rezultati, ističe Martinović i dodaje da je problem u postojanju velikog broja ministarstava i agencija, koji, kako je naveo, ne rade ništa, a korisnici su budžetskih sredstva.

I dok predstavnici vlasti tvrde da će se efekti uštede otpu-

Takođe, jasno je da otpuštanje neće biti dovoljno za uštedu koju traži MMF, tako da mislim da će država na kraju posegnuti za povećanjem PDV-a, naglašava Šuković.

Protiv donošenja Zakona o racionalizaciji u državnoj upravi u startu su bila i dva reprezentativna sindikata Savez samostalnih sindikata i Ujedinjeni granski sindikat Nezavisnost. Samostalci su čak najavljujivali da će ukoliko ne budu uvaženi njihovi stavovi organizovati proteste ispred vlade Srbije, ali su od svega odustali nakon dve rude razgovora u Vladi Srbije.

Ljubisav Orbović, predsednik Saveza samostalnih sindikata, kaže da je ovaj sindikat dao „zeleno svetlo“ Vladi oko usvajanja ovog zakona tek onda kada su prihvaćeni sindikalni zahtevi koji se odnose na dodatne kriterijume u ocenjivanju činovnika.

Ujedinjeni granski sindikati Nezavisnost, nakon prve runde razgovora u vladi Srbije zauzeli su stav da se tako predloženi zakon mora povući iz procedure. Branislav Čanak, predsednik UGS Nezavisnost, kaže da je zakon potpuno u suprotnosti sa Opštim kolektivnim ugovorom i Zakonom o radu.

- Tu veliku nedoslednost treba dovesti u red, kako bi se uopšte moglo govoriti o nacrtu zakona o otpuštanju radnika. Jedna od nelogičnosti koju nosi zakon jeste ta da će zaposlene ocenjivati rukovodioci, ali veliko je pitanje ko će ocenjivati „ocenjivače“ koji su na ta mesta postavljeni odlukom partija. To znači da će partije opet imati glavnu ulogu, jer kriterijuma za određivanje viška nema, a nije urađena ni sistematizacija, kaže Čanak.

Ekonomista Aleksandar Stevanović smatra da bi prave uštede mogle da se ostvare ukoliko bi država „zagrebala“ u javnim preduzećima, obrazovanju, zdravstvu, ali i na penzijama

doneti rezultate na kraći rok. Ekonomista Aleksandar Stevanović iz Centra za slobodno tržište smatra da bi država do prave uštede mogla da dođe ukoliko bi „zagrebala“ u javnim preduzećima, obrazovanju, zdravstvu, ali i penzijama. Međutim, Vlada to ne pominje i to dovoljno govori o njenoj neiskrenosti, tvrdi Stevanović.

Ekonomista Danilo Šuković navodi da je jasno da smanjenje administracije ne može da donese rezultate na kraći rok.

- To može da bude samo na duži rok. Lako je najaviti otpuštanje ljudi, ali je vrlo teško to sprovesti u delo, budući da mi živimo u partokratskoj državi.

Srbija u ideološkom vrtlogu prihvata

Leva desnica

Snežana Čongradin

U FOKUSU

Istraživanja javnog mnjenja pokazuju da na političkoj sceni Srbije nema mnogo mesta za nastanak nove političke partije koja bi imala značajniju podršku u biračkom telu. To, međutim, ne važi i za stranke koje bi da prate „modu“. Budući da trenutno socijaldemokratsko orijentisane stranke, odnosno one koje se profilisu uz liniju takozvane levice, „bije“ u narodu dobar glas, mnoge stranke pa čak i one sa najekstremnije desnice, samodeklarisle su se u tom smeru.

Istraživači raspoložena biračkog tela kažu da bi grupisanje stranaka leve orijentacije koje bi predvodio Rasim Ljajić, sadašnji predsednik Sandžačke demokratske partije i vođa nove Socijaldemokratske partije Srbije, moglo da računava na najviše desetak odsto gla-

Populizam u naletu: Jovan Komšić

sačkog tela. Iako je prostor za nastanak novih partija i inicijativa na političkoj sceni Srbije prilično sužen, zbog popularnosti koju Rasim Ljajić uživa kod građana, moglo bi doći do pregrupisanja glasova i animiranja kako onih birača što „tumaraju“ od stranke do stranke tako i apstinena.

Kako je u Srbiji u svim oblastima moguće „čudo“, a pre svega, u politici, Tomislav

Tribina „Lice i naličje huliganstva“

Svaki četrdeseti okrivljeni osuđen na kaznu zatvora

Saša Tomić

Beograd - Da bi se sprečilo nasilje u sportu potrebna je bolja koordinacija svih državnih organa i angažovanje čitavog društva, zajednička je ocena učesnika tribine „Lice i naličje huliganstva“, koju su organizovali fondacija Fridrih Ebert i nedeljnik Vreme.

- Samo ukoliko svi članovi društva učestvuju u rešavanju ovog problema možemo se izboriti za prave vrednosti. Mi smo nasilje nasledili iz vremena režima Slobodana Miloševića, a sada je najvažnije da se ne zaustavimo već da ovu temu i dalje držimo u fokusu, rekla je preključke ministarka omladine i sporta Snežana Samardžić-Marković.

Ona je napomenula da je u poslednjih sedam godina poginulo sedmoro ljudi na i oko sportskih priredbi, a da je osuđen na kaznu zatvora tek svaki četrdeseti okrivljeni (2,4 odsto). Savet za suzbijanje nasilja je, rekla je Samardžić-Marković, kao jednu od mera predložio da političarima bude zabranjeno članstvo u upravama sportskih klubova.

- Međutim, bojimo se da će se onda mnogo lokalni klubovi ugaziti. Političari su im potrebni, jer klubovi najviše novca dobijaju iz lokalnog budžeta, a i zbog kontrole njihove raspodele, dodala je Samardžić-Marković.

Predstavnik FSS Gradimir Branković istakao je da problem nasilja postoji u čitavom društvu.

- Ne možemo nasilje deliti na sportsko i neka druga. Treba da kontrolišemo današnje huligane, a ne da gubimo vreme na njihovo preobražavanje u navijače, jer je za to kasno. Moramo da se okrenemo najmlađima. Kada sam ja bio dete, samo dvoje ili troje dece nije bacalo ranac čim se završe školski časovi i igralo fudbal, a sada je obratno. Deca igraju kompjuterske igrice, zanimljiviji su im mobilni telefoni od lopte. Moramo da utičemo na njih da kao mali zavole sport kako bi kasnije bili pravi navijači, kazao je Branković.

Predsednik Društva psihologa Srbije Prvoslav Plavšić je podsetio da je to udruženje izradilo studiju o nasilju u sportu i izveštavanju medija o tome.

- Prema rezultatima istraživanja, u 33 odsto izveštaja medija osuđeno je nasilje, dok je u 52 odsto slučajeva zabeležen pasivan odnos, zaključio je Plavšić.

Huligan ima ime i prezime

Predstavnik Fudbalskog saveza Srbije Gradimir Branković istakao je da se ne smeju izjednačavati huligani sa pravim navijačima. Huligani su ljudi sa imenom i prezimenom i kao takve bi ih trebalo identifikovati i kažnjavati, a ne zbog njih zabranjivati navijače poput „delija“ i „grobara“, rekao je Branković.

Racionalizacija u manjem obimu od najavljene: Zaposleni u MUP-u zasad mirni

oni koji budu proglašeni viškom mogu da računaju na otpremninu za svaku godinu staža i to u iznosu trećine proseka tri poslednje zarade. Otpušteni radnici, pored otpremnine imaju pravo i na novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti preko Nacionalne službe za zapošljavanje koja iznosi od 80 do 160 odsto minimalne zarade u Republici Srbiji (trenutno 15.138 dinara) koja će biti isplaćivana u periodu od tri do 12 meseci, u zavisnosti od dužine radnog staža.

Ovih dana, ministri i rukovodioci započinju novo ocenjivanje radnog učinka svojih činovnika, a za opstanak u kancelarijama računace se i ocene

šnja ministar ekonomije Mladen Dinkić, dok njegov kolega ministar rada Rasim Ljajić navodi da će udelu u odlučivanju imati i imovinsko stanje radnika. U ministarstvima tvrde da neće imati milosti prema „stranačkim vojnicima“ i da vanpartijski profesionalci ni na koji način ne mogu biti diskriminisani.

Za razliku od predstavnika vlasti opozicija je ubeđena da će partijska knjižica biti odlučujuća pri „ocenjivanju“ službenika. Šef poslaničke grupe DSS Miloš Aligrudić ocenjuje da predloženi zakon predstavlja voluntarizam vladajuće koalicije, jer akcelna vlast nema plan o strate-

štanja viška zaposlenih u državnoj administraciji osetiti već u prvom kvartalu naredne godine, ekonomisti tvrde da smanjenje administracije ne može

Smanjenje i u lokalnoj administraciji

- Vlada Srbija usvojila je na prošloj sednici Predlog zakona o smanjenju lokalne administracije prema kom bi trebalo da bude otpušteno 5.648 radnika, od ukupno 37.789 zaposlenih u lokalnim institucijama koje se finansiraju iz lokalnog budžeta. Viška zaposlenih ima u 110 opština u Srbiji, dok 35 opština ne mora da otpušta zaposlene u lokalnoj administraciji. U Vladi Srbije naglašavaju da o smanjenju administracije na lokalnom nivou opštine samostalno odlučuju, odnosno ako ne žele da smanjuju administraciju, to moraju same da finansiraju. Osnovni kriterijum je da maksimalan broj zaposlenih u opštinama i gradovima ne može biti veći od četiri stalno zaposlena činovnika na 1.000 stanovnika.

socijaldemokratske parole od ultranacionalističkih partija

i desna levica

Nikolić, lider SNS bez ikakvih problema biće u stanju da pored svih događaja u prošlosti karakterističnih za propagiranje „velike Srbije“ i brige za takozvane nacionalne intere-

be ili potrebe predizbornog privlačenja birača. A u društvu koje se davi u siromaštvu, bedi i beznađu, društvu koje je gladno pravde, stvarnu fizičku glad i da ne pomi-

Milenković, istraživač i teoretičar javnog mnjenja.

Ona naglašava da je stvarni problem to što na javnoj i političkoj sceni nema dovoljno ljudi koji jasno i dosledno propagiraju stvarne i civilizacijske vrednosti, a ima suviše onih koji sve zamagljuje i relativizuju.

- Da stvar bude gora, država počne da zauzima stav zavisno od toga ko joj dolazi u državnu posetu. Ako je to tužilac iz Haga, na vestima ćemo slušati o neophodnosti saradnje, ali se to više neće pominjati čim gostu vidimo leđa. Kao što nismo pominjali našu antifašističku prošlost, naprotiv, dok Medvedev nije najavio posetu. To je dosta

Malo prostora za nove stranke: Promocija Socijaldemokratske partije Srbije

JOVAN KOMŠIĆ: Dok građani Srbije ne budu dovoljno racionalni da institucionalizuju ljudska prava, kulturno visoko zahtevni nivo, jednakost i slobodu, bićemo u situaciji da je populizam najcenjenija ideologija

se, iznad svega, prede s ultradesničarske na levičarsku ideologiju.

- Nema razloga da se čudimo ako znamo da su najčešće to samo floskule, samo demagogija, a ne ideologija. Lako je biti leva desnica, desna levica, levi desni centar kad ništa od onoga što govorite nije iskreno i nije istina. Ono što „prolazi kod naroda“ je sasvim dovoljno da neka stranka to nazove svojim programom makar samo za dnevne potre-

njemo, naravno da najlakše prolaze parole iz levičarskog repertoara, makar i iz usta onih koji to nikako ne mogu biti, kaže za Forum Nadežda

Simpaziteri ne moraju da budu glasači

Prema rezultatima istraživanja CeSID, DS i SNS zauzimaju po tridesetak odsto biračkog tela. Ako se tome dodaju stranke koje u ovom trenutku prelaze cenzus - SPS, LDP, DSS i SRS - s podrškom od pet do deset procenata građana, situacija postaje još „napetija“ za nastanak i pozicioniranje neke nove partije. Ako se tome dodaju i glasovi koji idu manjinskim strankama, od tri do četiri procenta, preostaje vrlo malo za formiranje nekog novog političkog entiteta. Ono na šta bi Rasim Ljajić mogao da računa jeste popularnost koju uživa, uprkos činjenici da je već devet godina u strukturama vlasti, ocenjuju istraživači CeSID.

tužno, tragično čak, zaključuje naša sagovornica.

Jovan Komšić, profesor Ekonomskog fakulteta u Novom Sadu, ocenjuje za Forum da su uslovi rada odnosno ideologija radničke klase odavno prevazišli oblik u kojem je nastala podela na desnicu i levicu. Stoga je, ocenjuje naš sagovornik, potpuno izlišno s tog aspekta govoriti o tome danas.

- Populizam u Srbiji počiva na homogenizaciji naroda na nacionalnim projektima. Zato je ideja sabornosti fokusiranja na program manje obuhvatan plan. U uslovima materijalne i kulturne oskudice i nedovoljne racionalnosti građana ne zna se šta je šta. Tako je moguće da SPS i SNS budu u nekom svom periodu postojanja na-

vodno levo orijentisane partije, da bi već sutra proklamovale ultranacionalističke ciljeve. Dok građani Srbije ne budu dovoljno racionalni da institucionalizuju ljudska prava, kulturno visoko zahtevni nivo, jednakost i slobodu, bićemo u situaciji da je populizam najcenjenija ideologija u društvu - zaključuje Komšić.

Skup Sektorska integracija Zapadnog Balkana u EU u organizaciji Fondacije Fridrih Ebert, Evropskog pokreta u Srbiji i Privredne komore Srbije

Razmena u regionu pospešuje ekonomski oporavak

I. Tošović, G. Vlaović

Beograd - U ukupnoj razmeni sa CEFTA zemljama Srbija ostvaruje suficit, i pored toga što će pad razmene u ovoj godini dostići milijardu evra, a dinamika evropskih integracija Srbije će zavisiti i od trgovinske saradnje sa susednim zemljama, zaključak je skupa „Sektorska integracija Zapadnog Balkana u EU“, u organizaciji Privredne komore Srbije, Fondacije Fridrih Ebert i Evropskog pokreta u Srbiji. Goran Nikolić iz Instituta za evropske studije objasnio je da će izvoz Srbije u zemlje CEFTA u 2009. dostići oko 1,8 milijardi evra, a uvoz oko 0,8 milijardi evra, kao i da

važnosti partner su zemlje CEFTA sporazuma, sa kojima imamo suficit, a koji je rezultat uglavnom izvoza poljoprivrednih proizvoda, odnosno žitarica i proizvoda od žitarica, kao i raznih vrsta pića, navodi Nikolić.

On ističe da je, imajući u vidu relativno nizak nivo spoljne trgovine Srbije sa većinom zemalja u okruženju, kao i postojeće tendencije rasta ukupne razmene zemlje, realno očekivati da će biti nastavljen trend porasta trgovine sa zemljama regiona, ali tek posle početka oporavka od krize u 2010.

Nikolić ocenjuje da treba imati u vidu politički značaj zone slobodne trgovine u jugoistočnoj Evropi, odnosno činjenicu da je ona u dobroj meri

gic naglašava da je jednostranom primenom Prelaznog trgovinskog sporazuma Srbija započela nepovratan proces evropskih integracija. Ona dodaje da privreda Srbije ne može bez privreda i tržišta država CEFTA i EU, kao i da je obim robne razmene sa tim državama oko 80 odsto.

Džagićeva napominje da se srpski privrednici zalažu za odmrzavanje Prelaznog trgovinskog sporazuma između Srbije i EU, kao i da bi korist od toga

600 miliona evra u razmeni poljoprivrednih proizvoda. Arsićeva je dodala da je Srbija u 2008. sa tim zemljama ostvarila izvoz od 3,8 milijardi evra, a uvoz od oko 1,8 milijardi evra.

Stvaranje regionalnog tržišta struje i prirodnog gasa obezbediće sigurnost u snabdevanju energentima i zbog toga je to jedan od najvažnijih ciljeva kojem Srbija teži. U tom smislu naša zemlja se i na strateškom i na polju zakonodavstva uspešno kreće ka evropskim inte-

Srbija dogodine na čelu CEFTA

Prema rečima Vesne Arsić najveća trgovinska razmena je ostvarena s BiH od oko 900 miliona evra, kao i sa Crnom Gorom od oko 885 miliona evra. Ona naglašava da će Srbija naredne godine predsedavanje organima CEFTA preuzeti od Crne Gore, kao i da će prioriteti biti otvaranje tržišta usluga, dopuna pozitivnih efekata liberalizacije trgovine povoljnim mogućnostima investiranja, otvaranje tržišta javnih nabavki, kao i usklađivanje konkurencije i trgovinske liberalizacije.

ka ulaganja u zaštitu životne sredine, tarifna reforma i ukupna dinamika sprovođenja reformi u energetskom sektoru. Dittmar Dirmoser, odgovorni urednik Međunarodne politike

sa Evropskom komisijom o formiranju transportne zajednice Srbije, UNMIK Kosova, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, BiH i Albanije, rekao je pomoćnik ministra za infrastrukturu Dejan Lasica. On je dodao da bi Sporazum o formiranju transportne zajednice trebalo da unificira transportno tržište zapadnog Balkana, kao i da ga otvori. Kako je istakao, prognozira se da bi ovaj sporazum mogao da bude potpisan 2010. godine, da se u naredne dve godine vrši ratifikacija u parlamentima država potpisnica i da 2012. počne njegova primena. On je rekao da „treba da stvorimo preduslove da se ravnopravno nosimo sa evropskim operaterima, kao što su to danas, na primer, u železnici, austrijske ili mađarske železnice koje su jako zainteresovane za naše tržište“.

Predstavnici Ekonomske komisije UN za Evropu u Srbiji, kao i Udruženja za saobraćaj i telekomunikacije PKS-a ocenili su da su, između ostalog, glavne prepreke u razvoju transportne infrastrukture za većinu zemalja u regionu mali institucionalni kapaciteti, slabo planiranje i održavanje puteva, ograničene fiskalne mogućnosti i kapaciteti za zaduživanje, kao i problemi graničnih prelaza.

BDP i potrošnja energije

Ekspert za energetiku Aleksandar Kovačević istakao je da Srbija u odnosu na ukupno ostvareni BDP natprosečno učestvuje u potrošnji energije i stvaranju ugljen-dioksida. „Beograd, koji zauzima četiri odsto teritorije i 18 odsto ukupnog stanovništva Srbije, troši 24 odsto električne energije i polovinu od ukupnih usluga grejanja. Jedan stanovnik Srbije troši više od 4.000 kilovat-sati električne energije, od čije proizvodnje ostane oko 800 kilograma pepela. Kada je reč o značaju energetske efikasnosti i upotrebi obnovljivih izvora energije u Srbiji je u narednih 10 godina, neophodno sprovesti institucionalne promene kao i promene u tehnologiji rada postrojenja i daljinskog sistema grejanja, zaključio je Kovačević.“

će trgovinska razmena tek sledeće godine ostvariti rast.

Kako dodaje, zemlje CEFTA, u koje ide skoro trećina ukupnog srpskog izvoza, važno su tržište za Srbiju, i to posebno BiH i Crna Gora, s kojima se obavlja najveći deo razmene i koje su „zaslužne“ za ostvareni suficit.

- Spoljnotrговinska robna razmena u 2009. bila je najveća sa članicama EU. Naš drugi po

projekat EU čiji je cilj poboljšanje saradnje među ovim zemljama i pacifikacija regiona.

- U tom smislu i dobijanje finansijske pomoći, kao i brzina približavanja EU, ali i Svetskoj trgovinskoj organizaciji, u značajnoj meri zavisice od trgovinske saradnje Srbije sa susednim zemljama - ističe Nikolić.

Potpredsednica Privredne komore Srbije Vidosava Dža-

bila višestruka i za privredu Srbije i za zemlje CEFTA.

Vesna Arsić, državna sekretarka za ekonomske odnose sa inostranstvom u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja navodi da je Srbija prošle godine u trgovinskoj razmeni sa zemljama CEFTA ostvarila suficit od oko dve milijarde evra, od čega 1,4 milijarde u oblasti industrijskih proizvoda i oko

gracijama, izjavio je Nikola Rajaković. On je podsetio da je Srbija jedna od potpisnica ugovora o formiranju Energetske zajednice Jugoistočne Evrope koja pored sigurnosti u snabdevanju energentima povećava i efikasnost elektroenergetskog i gasnog sektora i doprinosi ukupnom privrednom razvoju. Rajaković je naglasio da su rizici pristupanja toj zajednici viso-

Suficit u trgovini koji obećava: Sa konferencije Sektorska integracija Zapadnog Balkana u EU

Stefana Savic

U Užicu formiran prvi Socijalno-ekonomski savet u Srbiji „Švajcarski medijator“ rešava probleme

SES ima 16 kancelarija u gradovima širom Republike, ali u gotovo svakom on funkcioniše slabo ili nikako

Nenad Kovačević

Užice - Užice je prvi grad u Srbiji u kome je osnovan Socijalno-ekonomski savet, ali on ne funkcioniše već godinu i po, jer lokalna samouprava i poslodavci nisu delegirali svoje predstavnike. Ipak, predstavnici sindikata i grada često se sastaju u pokušajima da reše nagomilane probleme radnika.

- Užice jeste među prvima u zemlji osnovalo taj savet, ali kako se promeni

započeli razgovore sa sindikatima, kazao je za Forum Petrović.

- Socijalno-ekonomski savet, koji je 2002. godine formiran u Užicu bio je dobar model i drugim gradovima. Međutim, Savet na republičkom nivou nije radio, bilo je konfuzija oko njegovih nadležnosti, nisu izostale ni nesuglasice oko reprezentativnosti sindikata, pa je formirana komisija koja je to trebalo da utvrdi, ali ona je ubrzo rasformirana. Predstavnici poslodavaca nisu dolazili na sastanke, dodatni problem bila je i dilema

Kako do saradnje: Mile Jeverica i Petrašin Drulović

vlast, predstavnici lokalne samouprave zamenjuju se članovima drugih stranaka. Lokalna samouprava ima druge probleme, pa ih možda problemni radnika ne interesuju, kaže za Forum Mile Jeverica, poverenik UGS Nezavisnost za Zlatiborski okrug.

I Petrašin Drulović, predsednik Veća Samostalnog sindikata za više opština Zlatiborskog okruga potvrđuje da taj savet u Užicu ne funkcioniše, a potom ističe da je njegov sindikat i pored spremnosti na dijalog, u tome često usamljen.

- Lokalna samouprava i poslodavci doživljavaju sindikate kao remetilački faktor. Umesto da sednemo za sto i nađemo rešenja, probleme rešavamo onda kada se nagomilaju, kaže Drulović.

Zamenik gradonačelnika Milovan Petrović, zadužen za privredu, tvrdi da „nije sporna podrška lokalne samouprave Savetu, već da to pitanje, zbog mnoštva drugih problema, nije došlo na dnevni red nove lokalne vlasti. On tvrdi da su razgovori sa sindikatima započeli.

- Formalno SES ne funkcioniše, ali sa sindikatima rešavamo probleme u svakom pojedinačnom slučaju, iako su naše nadležnosti u toj oblasti skoro nikakve. Trenutno su u stečaju pet ili šest preduzeća, a primera radi za pokretanje setačaja u Čistoći grad je izdvojio 160.000 dinara, kako bi zaposleni ostvarili bar neka prava, da bi se spasila imovina te firme. Praktično, radimo ono čime bi trebalo da se bavi Socijalno-ekonomski savet, ali nismo ga još formirali, iako smo

Vrzno kolo nepoverenja

- Problem je taj što ni kod jednog partnera još ne postoji svest o tome da socijalno-ekonomski savet može da ponudi rešenja. Čak se osporavaju mehanizmi u sprovođenju njegovih odluka, pošto nisu zakonski obavezne, jer je u pitanju savetodavno telo. Uz sve to, veliko nepoverenje je između države, sindikata i poslodavaca, pa mi se čini da bi država i lokalna samouprava trebalo da budu korektivni faktori i da otklone to nepoverenje, poručuje Slavko Lukić, predsednik Opšteg udruženja preduzetnika Užica.

da li poslodavce treba da predstavlja samo Unija poslodavaca ili možda neka druga asocijacija, itiče Slavko Lukić, koji je član užičkog Socijalno-ekonomskog saveta i predsednik Opšteg udruženja preduzetnika Užica.

- Da taj savet na lokalnim nivou ne bi bio blokiran, mi smo delegirali predstavnike Opšteg udruženja preduzetnika. Naš cilj nije bio da zamenimo Uniju poslodavaca Srbije, već da našim učesćem omogućimo rad Saveta, objasnio je Lukić. On je dodao da u gradu ipak postoji tripartitni dijalog, jer su Opšte udruženje preduzetnika, Samostalni sindikat i UGS Nezavisnost, pre nekoliko godina, zahvaljujući donaciji SLA (Swiss Labour Assistance) u okviru projekta „Jačanje socijalnog dijaloga u Užicu“, pokrenuli publikaciju „Medijator“ koja izlazi u lokalnim nedeljniku Vesti, a koji se bavi socijalno-ekonomskih pitanjima u gradu.

- To je veoma značajan projekat, jer su otklonjene mnoge dileme u oblasti privatizacije, stanogradnje, ali i ostali problemi. S druge strane jedan od velikih problema je taj što sindikati i poslodavci nisu dovoljno informisani, kaže Lukić.

- Interes za postojanje Socijalno-ekonomskog saveta možda se ne prepoznaje, ali sigurno je da on postoji. Savet u Užicu, pre nekoliko godina, rešavao je mnoge probleme, koji su pretili da eskaliraju do velikih razmera, poput podele imovine bivšeg poslovnog sistema Prvi partizan, a uspehi smo da budemo i medijatori u mnogim sporovima, zaključio je Lukić.

Prebacivanje vrućeg krompira reprezentativnosti postalo uobičajeno kada je reč Osam godina farse i tavorjenja

Ljiljana Bukvić

TEMA MESECA

Nastavak sa 1. strane

- Usvojili smo Plan rada, novi Poslovnik, uredili sajt, uspostavili saradnju sa nevladinim sektorom, formirali četiri stalna radna tela i zasedali jednom mesečno. Savet je raspravljao i dao mišljenje o Strategiji bezbednosti i zdravlja na radu i još mnogo toga, naglašava Čedanka Andrić, dodajući da još postoje problemi s tim da svi nacrti zakona dođu na mišljenje Savetu i da treba činiti neprestani pritisak da to postane praksa koja se ne dovedu u pitanje.

LJUBISAV ORBOVIĆ:

Ako se ovako nastavi mi ćemo da napustimo Odbor

- Veliki problem je i nepostojanje socijalnog dijaloga na bipartitnom nivou. Savet je dao preporuku da se otpočne sa

pregovaranjem i zaključivanjem gran- skih kolektivnih ugovora, ali to Savet ne može da naredi, niti bilo ko drugi, jer se radi o autonomnoj volji pregovarača i njihovoj moći da postignu dogovor. Savet nije ni izvršna, ni zakonodavna, ni

me i konfliktna situacije, štrajkove, zastoj u pregovorima i slično. Ništa se nije razvilo preko noći i bez velikog truda, ističe ona.

Nezadovoljni time što socijalni dijalog u Srbiji ne funkcioniše kako treba, pred-

Nema predloga za promene

Reprezentativnost socijalnih partnera je, prema rečima sekretara SES Čedanke Andrić, regulisana Zakonom o radu, i nju utvrđuje resorni ministar na predlog Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca. Ona kaže da Sekretarijat do sada nije dobio nijedan dokument kojim se konstatuje da je bilo ko od sada reprezentativnih socijalnih partnera izgubio reprezentativnost ili da je neko drugi stekao. „Ukoliko se nešto od toga desi postupiće se u skladu sa Zakonom o socijalno-ekonomskom savetu, gde se kaže da u radu Saveta učestvuju reprezentativni predstavnici sindikata i poslodavaca, kao što je to i dosad bio slučaj, napominje Čedanka Andrić.

sudska vlast, kaže Andrićeva, ističući da je teško pomiriti interese učesnika socijalnog dijaloga i da se nikada neće desiti da svi u potpunosti budu zadovoljni.

Osnovni predušlov za kvalitetan socijalni dijalog je, prema njenim rečima, dobra volja učesnika i međusobno poverenje, jer kada toga nema efekti su minimalni.

- I u visoko razvijenim zemljama Evrope gde socijalno-ekonomski saveti dosta dobro funkcionišu imate u isto vre-

stavnicu pojedinih poslodavaca i sindikata osnovali su pre mesec dana Krizni socijalno-ekonomski savet s ciljem da pomognu radnicima i poslodavcima. Predsednik asocijacije za mala i srednja preduzeća Žarko Milisavljević kaže za Forum da je osnovni razlog zbog kog su to učinili taj što država drži u blokadi socijalni dijalog i što se svako rešenje pokušava pronaći na ulici, što je nedopustivo.

- Sve izgleda da mora da se rešava na nekakav drastičan način, dijaloga

Rad zrenjaninskog SES-a u zastoju, a radnička po

Kad partija preuzima po

Miroslava Pudar

Zrenjanin - Nekoliko godina od osnivanja Socijalno-ekonomskog saveta u Zrenjaninu optimizma je sve manje, a vere da se može uticati na popravljanje položaja radnika i građana je ponestalo. Sve strane u socijalnom dijalogu - lokalna vlast, Nezavisni i Samostalni sindikat i predstavnici Udruženja malih i srednjih privrednika - trenutno su u zaoštrenom dijalogu zbog čega su već neko vreme izostale sednice ovog tela.

Ipak, ima naznaka da će zasedanje SES-a u Zrenjaninu biti krajem meseca jer je socijalnih problema sve više. U trenutku kada je zbog siromaštva ponovo počela sa radom Narodna kuhinja, uvećali se problemi preduzeća u stečaju ili neuspelo privatizovanih firmi, povećao se broj nezaposlenih i primalaca socijalne pomoći. Sindikatima se sada javljaju

za pomoć čak i novozaposleni radnici u takozvanim grinfild investicijama. Radnici bez posla, kojih je u Zrenjaninu sve veći broj, ne štede reči kritike na „demagogiju“, koju je vlast smislila ne bi li socijalnom nezadovoljstvu oduzela snagu.

- Nisam mnogo ni očekivao, ne znaju oni šta su radnička prava. Ipak, ja mogu da pričam samo o svom iskustvu, kaže Vukašin Tomić, bivši radnik AD Mideri.

- Čini mi se da su za državu najveći problem otvorena akcionarska društva, gde se kao vlasnici pojavljuju radnici. Mi smo, konkretno u firmi u likvidaciji „Mideri“, postigli dogovor sa većinskim vlasnicima, ali niko u institucijama neće da pomogne. Seli smo za sto i našli rešenje da se spase bar deo proizvodnje. Dogovorili smo se da prodamo manji deo pokretne i nepokretne imovine kako bi se namirili dugovi. Pošto smo kao akcionari zainteresovani da radimo i sačuvamo fabriku, gde god da se pojavimo i kažemo

da smo izašli iz gubitka i da imamo svoje nekretnine, koje nam omogućavaju da nešto planiramo, svi nas gledaju u čudu, a nama treba samo pomoć da nađemo posao ili partnera. Administracija je za

Talas nezadovoljstva te

Prema rečima Milene Prstojević, narednih meseci među penzionerima i onima koji tek treba da se zaposle, moglo bi da se razvije talas nezadovoljstva, ali lidarnost među Zrenjanincima je izostala kada sagovornike su našli među kolegama iz Niša, Brijuni i radničku mrežu u čijim aktivnostima će se ti

nas ogroman problem i mislim da se zakoni u toj oblasti ne sprovedu.

Glavni socijalni problemi u Zrenjaninu potiču od gašenja radnih mesta, neuspelih privatizacija i sve većih tenzija između „zbrinutih“ i gladnih. I dok lokalna vlast i institucije kako-tako rešavaju osnovna socijalna pitanja pružajući po-

o radu Socijalno-ekonomskog saveta

U Pirotu Savet nije formiran, jer nedostaje treći partner Čekaju poslodavce sa dovoljno radnika

Zoran Panić

Pirot - U Pirotu je još prošle godine potpisan Protokol o saradnji, ali SES još uvek nije formiran. Kako stvari stoje, to se neće ni desiti uskoro, jer nedostaje treći partner, odnosno Unija poslodavaca, na čijoj reprezentativnosti na lokalnom nivou insistira Veće Saveza samostalnih sindikata ove opštine. Predsednik Veća SSS opštine Pirot Rodoljub Čirić kaže da se poslednjih nekoliko godina govori o formiranju SES-a.

- Razlog što to nije učinjeno jeste taj što nemamo trećeg učesnika. U Pirotu nedostaje Unija poslodavaca, koja nije dokazala svoju reprezentativnost i nije upisana u registar udruženja poslodavaca. Ovdje postoji ogranak Unije poslodavaca, ali mi ne želimo da formiramo Socijalno-ekonomski savet ako u njemu nema najvećih organizacija, odnosno po-

zum smo dostavili lokalnoj samoupravi. Postoji dobra volja predsednika opštine da se SES formira, ali ne želimo da se to radi samo radi forme umesto da se bavi socijalnim i materijalnim položajem radnika. Zanimljivo je da je ovde saradnja sindikata i lokalne samouprave izuzetna. Za SES nam dakle fali treći partner gde bismo zajednički rešavali nagomilane probleme. Čim Unija poslodavaca dokaže svoju reprezentativnost, Savet će se formirati. Bez toga nema Saveta i ne može se upisati u registar, kaže Čirić.

Predsednik opštine Pirot Vladan Vasić kaže da se o formiranju Saveta razgovara već tri godine.

- To što nije formiran SES odgovorni su drugi partneri, a ne opština. Sa jedne strane ima problema oko dokazivanja reprezentativnosti sindikata na lokalnom nivou na čemu insistira Samostalni sindikat, a sa druge strane je problem što najveći poslodavci „Tigar A.D.“ i „Tigar

što, kako je rekla, Samostalni sindikat „nije na čisto sa time ko je u ovom gradu reprezentativan“.

- Jedino sebi ne spore reprezentativnost. Sa opštinom nismo imali problema, a u „Tigru“, i „Tigar Tajersu“ su nam rekli da žele da učestvuju u radu Saveta, ali ne žele da budu članovi ne samo Unije već bilo koje organizacije, jer su navodno oni institucije same za sebe. Za nas je novina i to što Samostalni sindikat Uniji poslodavaca osporava reprezentativnost. Na nivou države je formiran SES u kome su Vlada, dva reprezentativna sindikata - Samostalni i „Nezavisnost“ i Unija poslodavaca. Ne mogu da shvatim da samo naš grad ima takve probleme. U mnogim gradovima je formiran SES bez problema. Protiv toga sam da neko osporava rad SES-a jer poslodavci finansiraju budžet sa 87 posto, a 13 posto finansiraju radnici. Jedini koji treba da se pitaju gde se troše pare iz budžeta su poslodav-

Ima li nade da SES konačno počne da deluje: Sa jednog od sastanaka Saveta

nema i sve ličin na farsu interesnih grupa, jer pojedine organizacije u SES-u nemaju reprezentativnost, kaže Milisavljević.

To je i najveća muka organizacija okupljenih u Kriznom SES-u, jer dok ASNS nikako ne može da prežali što oni nemaju reprezentativnost, a UGS Neza-

Branislav Čanak navodi da je država jedini problem u funkcionisanju SES-a

visnost ima, iako ih je Industrijski sindikat napustio, Asocijacija za mala i srednja preduzeća najveći „trn u oku“ je Unija poslodavaca.

- Ni UGS, ali ni Unija nemaju kredibilitet, naročito Unija koja ne uživa podršku poslodavaca. Jednostavno nemaju pravo da zastupaju poslodavce, a najveći problem je taj što njihovi ljudi sede u Odboru za reprezentativnost i, logično, to pitanje se nikada neće pokrenuti, ističe Milisavljević.

Međutim, Krizni SES, prema rečima Milisavljevića, ima ideju, ima i podršku pojedinih radnika i poslodavaca, ali ne i komunikaciju sa ključnim partnerom državom.

- U javnosti smo uspeali da skrenemo pažnju na ključne probleme, ali nažalost država nas ignoriše, napominje Milisavljević, dodajući da je svaki razgovor vlasti sa predstavnicima radnika i poslodavaca dosad bio ništa drugo do „predstava za narod“.

Sindikati koji imaju svoje predstavnike u SES-u nisu zadovoljni komuni-

kacijom sa državom, ali ne shvataju ni šta bi to mogao da uradi „konkurentski“ Krizni SES, pogotovo što oni u svojim redovima nemaju nijednog člana iz redova vlasti koja je ipak ključni partner. Predsednik Saveza samostalnih sindikata Srbije Ljubisav Orbović kaže za Forum da je u radu SES-a bilo „nekih pomaka“, ali da je to sad na vrlo niskom nivou. On kaže da ne želi ni da učestvuje u raspravi ko sedi u SES-u, a ko u Odboru za reprezentativnost.

- Komisija koja se bavi reprezentativnošću treba da radi nezavisno, a rad SES je već mesecima blokiran iz ovih ili onih razloga. Svako ima svoje pravo da zahteva reprezentativnost, a postoje oni koji odlučuju. Ako se ovako nastavi mi ćemo da napustimo Odbor, ističe Orbović.

Predsednik UG Nezavisnost Branislav Čanak navodi za Forum da je jedini problem u funkcionisanju SES-a - država.

- Ni postojanje 100 paralelnih saveta ne bi pomoglo jer je država najveći kočničar, kaže Čanak i dodaje da ni Krizni SES ne može da uradi ništa i da ne vidi svrhu njihovog postojanja kada on ne saraduje sa vlastima.

- Ako je SES-u problem da saraduje sa državom iako u njemu sedi šest ministara, kako tek zamišljaju saradnju oni koji nemaju nikakav kontakt sa njima, ističe Čanak. Oni koji osporavaju Nezavisnosti reprezentativnost, napominje on, treba da znaju da se kada je to u pitanju, u obzir uzima pre svega „kvalitet, a ne samo kvantitet“.

Kada je ovako loša komunikacija između poslodavaca, države i sindikata na republičkom nivou, onda je teško očekivati nešto bolje na lokalnu. SES ima 16 kancelarija u gradovima Srbije, ali u gotovo svakom on funkcionise ili slabo ili nikako.

Važnija forma od suštine: Miroslav Antić, Rodoljub Čirić i Marina Jovanović

slodavaca koji zapošljavaju najveći broj radnika. Besmisleno je da neki poslodavci koji iza sebe nemaju radnike predstavljaju poslodavce, kaže Čirić.

On podseća da je ovaj sindikat prošle godine sa opštinom Pirot potpisao Protokol, a početkom ove godine je održan prvi sastanak Samostalnog sindikata i lokalne samouprave.

- I na tom sastanku smo konstatovali da je neophodno formirati SES. Dogovorili smo se da Veće SSS pripremi sporazum o njegovom osnivanju. Mi smo to uradili, naše veće ga je usvojilo i spora-

Tajers“ nisu članovi Unije poslodavaca. U razgovorima sa Samostalnim sindikatom došli smo do zaključka da je problematično formirati Savet, a da nemate najvećeg poslodavca koji zapošljava 4.500 radnika. Jedno vreme je bilo i diskutabilno da li će i „Prvi maj“ prihvatiti da bude član Saveta. To je već 6.000 radnika. Bez ta dva poslodavca mi zaista ne možemo da formiramo SES koji bi radio punom snagom, kaže Vasić.

Sa druge strane koordinator Unije poslodavaca Srbije u Pirotu Marina Jovanović kaže da SES nije formiran iz razloga

ci. Niko ne traži da se dokazuje reprezentativnost osim Samostalnog sindikata, kaže Jovanovića.

Regionalni poverenik UGS Nezavisnost za Pirotski okrug Miroslav Antić podseća da je SES u Pirotu formiran još 2003. godine, da je održao dve-tri sednice, ali je posle raspuštanja SO Pirot i uvođenja privremenih mera njegov rad potpuno zamro, iako nijednim aktom nije ukinut.

- Tada su ga potpisali lokalna samouprava, Samostalni i sindikat Nezavisnost i Unija poslodavaca. To što sada Samostalni sindikat spori našu i reprezentativnost Unije, dokaz je kako ne treba da se radi. SES treba da se zasniva na principu dobrovoljnosti da bi dao rezultate. Mi smo spremni da se obnovi njegov rad. Zainteresovani su i Unija poslodavaca i lokalna samouprava. Problem očito leži samo u Samostalnom sindikatu.

Nacionalni i lokalni nivo reprezentativnosti

Na nacionalnom nivou jasno je da su Samostalni i UGS Nezavisnost dokazali svoju reprezentativnost. Smatram da nema nikakvih problema da SES u Pirotu počne da radi. Mislim da bi predsednik opštine trebalo da pozove sve partnere i konačno se formira SES. Nema šta mi ovde da dokazujemo, jer funkcionisemo kao povereništvo UGS Nezavisnost koji je registrovan u Beogradu, kaže Miroslav Antić.

olidarnost izraženija na „međugradskom“ nivou

Posao i članove sindikata

moć najugroženijima u hrani, novcu, lekovima i namirnicama, dugoročno rešenje problema kroz novo zapošljavanje velikog broja otpuštenih radnika i dalje je nepremostiv problem. Evidentno je i da

k sledi

meseci može se očekivati veliki talas nezadovoljstva i penzionišu, jer će biti pogođeni reformom penzioministracija, kultura. I za kraj, još jedan podatak - sosa je reč o socijalnim problemima, a otpušteni radnici Beograda, Čuprije, Topole, Novog Pazara i Raške formirali su, najavljuje naša sagovornica.

se socijalni problemi nisu prijavljivali Savetu poslednjih šest meseci. Ipak, u godinama koje su prethodile, SES u Zrenjaninu aktivno je učestvovao u pregovorima sa državnim institucijama, ali se trud nije isplatio.

- Imali smo živ socijalni dijalog prethodnih godina i često smo se sastajali.

Najbolji primer kako je rađeno prethodnih godina su protesti u Ribnjaku Ečka, posle kojih je pretio pomor ribe. Savet se uključio i inicirao pregovore radnika i menadžmenta, nakon čega su se dve strane dogovorile. Posle smo učestvovali u velikom protestu Šinvoza, obraćali se ministarstvima i trgovinskom sudu. Neuspela privatizacija ove firme je poništena, javnost to zna, ali je pravo pitanje šta se posle svega desilo. Rezultat je taj da se stari gazda vratio kroz stečaj, a to radnici nisu želeli, objašnjava Zlatimir Momirov, predsednik Socijalno-ekonomskog saveta opštine Zrenjanin.

Premda su neka od kriznih preduzeća privatizovana i izašla iz stečaja, u njima radi vrlo malo zaposlenih i baš to je razlog što su u Zrenjaninu otpušteni radnici započeli politički angažman, u okviru radničkog pokreta Ravnopravnost. Rezultat svega je da sada imaju četiri od-

bornika u lokalnom parlamentu i da aktivno učestvuju u socijalnom dijalogu.

- Socijalno-ekonomski savet i institucije sistema, poput Saveta za borbu protiv korupcije i Komisije za istinu i pomirenje, lepo su zamišljene, ali u praksi ne funkcionišu. Zato se desilo da mišljenje i reakciju Socijalno-ekonomskog saveta ne uvažavaju institucije sistema. Ilustrovaću to primerom fabrike mesa Bek, kaže Milena Prstojević, vođa štrajkačkog protesta u ovoj firmi i lokalni odbornik ispred radničke stranke Ravnopravnost.

- Trgovinskom sudu dostavljeni su podaci da su podignute krivične prijave protiv odgovornih i za privatizaciju ove firme i zatraženo je da se zastane sa stečajem. Reakcija suda je bila da niko, pa ni Savet, ne može da se meša u odluke suda. Pravo pitanje je čemu onda SES. Mi imamo zakone i institucije, ali ih država prva ne poštuje. Konkretno, donet je zakon da neko kome je propala privatizaci-

Zategnuti odnosi između sindikata u gradu: Protest radnika BEK-a

ja nema više prava da učestvuje na sledećoj aukciji tri godine, a mi u Zrenjaninu prepuni smo takvih primera. Fabrika mesa Bek je tako prodata i gurnuta u stečaj. Posle se kapital preprodaje među povezanim licima, ali je uvek reč o istim ljudima. Naša propast povukla je u stečaj i Agroživ, bez posla su ostali stočari u Banatu i sve je stalo, navodi Prstojevićeva.

Lokalni savet bi morao da se češće sastaje i posreduje u problemima građana, a glavni problem u Zrenjaninu je nezaposlenost, smatra Milena Prstojević i kaže da je

među nezaposlenima splasnulo interesovanje da se ovom telu uopšte obrati.

- Zbog zategnutih odnosa između Samostalnog sindikata i Nezavisnosti, i nerada Socijalno-ekonomskog saveta, na vrata pokreta Ravnopravnost kucaju nezaposleni ljudi, tražeći pomoć. Mi smo sada postali socijalni sagovornik, jer njih niko, baš niko ne sluša. Sada imamo najveći problem kako da pomognemo malim preduzetnicima, koji u Zrenjaninu imaju problem sa plaćanjem taksi koje su veće od zarade, objašnjava Prstojevićeva.

Univerzitet socijaldemokratije Fondacije Fridrih Ebert
upisuje drugu generaciju studenata u tri grada

Obrazovanje za socijalno pravedno društvo

Vesna Andrić

NA LICU MESTA

Fondacija Fridrih Ebert raspisuje u novembru konkurs za prijem nove generacije studenata i studentkinja na Univerzitet socijaldemokratije. Pored odeljenja u Beogradu, na kome predavanja trenutno sluša 26 polaznika i polaznica prve generacije Univerziteta socijaldemokratije, biće otvorena još dva odeljenja - u Nišu i Novom Sadu, najavljuje Časlav Ninković, jedan od koordinatora tog univerziteta.

- Univerzitet socijaldemokratije jeste projekat čiji je cilj obuka mladih o ključnim vrednostima, istorijatu i perspektivama socijaldemokratije i levih

ma je u tome što, iako široko prihvaćena, mnogi da ne znaju šta su njene osnovne vrednosti, po čemu se razlikuje, recimo, od socijalizma i liberalizma. Zbog toga smo se na predavanjima tokom prvog semestra bavili temama kao što su razlike između pojedinih ideologija, istorija socijaldemokratije i levih ideologija u Srbiji, odnos demokratije i socijaldemokratije, socijaldemokratija i država blagostanja, objašnjava Ninković.

Projekat Univerziteta socijaldemokratije, kako ističe, zamišljen je kao serija predavanja, diskusija i radionica, kroz koje studenti i studentkinje proširuju svoja znanja iz političke teorije i prakse. Akademija traje devet meseci (od marta do novembra), predavanja se organizuju jednom nedeljno, a polaznici imaju i zadatak da napišu esej ili predlog projekta praktične politike.

Uslovi za prijem

Na Univerzitet socijaldemokratije mogu konkurisati svi oni koji su zainteresovani da stiču nova znanja. Poželjno je da budu aktivni u nekoj socijaldemokratskoj stranci, nevladinoj organizaciji ili sindikatu, ali to nije neophodno. Kandidati i kandidatkinje na konkurs treba da pošalju svoje motivaciono pismo, CV i pismo preporuke iz organizacije u kojoj su aktivni ili zaposleni ili od nekog profesora sa fakulteta na kom studiraju.

nost. Njima je blizak čitav korpus levičarskih ideja, ali imaju problem da to kanališu i prepoznaju u određenoj političkoj partiji, jer sve stranke u svojim programima ističu ideje socijaldemokratije, ukazuje Ninković.

Tamara Petrović, studentkinja Filološkog fakulteta i članica Demo-

Uskoro u još dva grada:
Sa predavanja Univerziteta socijaldemokratije

ideologija uopšte. Cilj je pružanje znanja, veština i vrednosnih smernica koje se tiču socijaldemokratije. Kroz takvu obuku, želimo da pomognemo unapređenje kulturnih i političkih uslova potrebnih za stvaranje socijalno pravednog i ravnopravnog društva, objašnjava Ninković.

Polaznici i polaznice Univerziteta su mladi koji su aktivni u socijaldemokratskim političkim partijama, nevladinim organizacijama ili sindikatima. Na konkurs za upis prve generacije prijavilo se više od sto kandidata i kandidatkinja, što prema Ninkovićevim rečima, govori o velikoj potrebi mladih za ovakvom vrstom edukacije.

- Primitli smo da mladi koji učestvuju u radu socijaldemokratskih stranaka nemaju dovoljno znanja, da stranke ne rade dovoljno na edukaciji svojih članova i članica. Problem sa socijaldemokratijom na ovim prostorima

Zanimljivo je da sa tim projektom oni mogu i da konkurišu kod Fondacije Fridrih Ebert ili neke druge organizacije. Na posebnom seminaru održavaju se vežbe akademskog pisanja, treninzi liderskih veština i različite tematske diskusije.

Tokom drugog semestra polaznici će imati priliku da čuju predavanja o

Mladi koji učestvuju u radu socijaldemokratskih stranaka nemaju dovoljno znanja, a stranke ne rade dovoljno na edukaciji svojih članova i članica

ključnim vrednosti socijalizma, organizaciji socijalističkih i socijaldemokratskih partija, ali i o svetskoj ekonomskoj krizi i socijaldemokratiji.

Na pitanje koliko će stečena znanja pomoći polaznicima Univerziteta u budućoj karijeri i gde će moći da ih primene, Ninković odgovara da, pored toga što će steći opšte obrazovanje, oni treba da utiču na profilisanje stranaka čiji su članovi da postanu istinski socijaldemokratske.

- Istraživanja pokazuju da se veliki procenat građana zalaže za osnovne vrednosti socijaldemokratije, kao što su jednakost, solidarnost, ravnoprav-

kratske stranke, smatra da Univerzitet socijaldemokratije, kao originalno koncipiran vid pružanja znanja i iskustva, predstavlja prostor za sazrevanje.

- Uzbudljivi sadržaji istorije, odnosa i razlika prema drugim ideologijama i primenljivost savremenog modaliteta socijaldemokratije dali su mi volju da širim stečena znanja. S obzirom na to da mladi, ipak, vole da uče jedni od drugih, planiram da u okviru omladine svoje partije putem aktivacije, kontakata, razgovora integrišem i afirmišem vrednosnu strukturu ideološkog spektra kojem i Demokratska stranka pripada, kaže Tamara.

Ivan Čirović, apsolvant sociologije na Filozofskom fakultetu u Beogradu i član SDU, zadovoljan je izborom tema i predavača na Univerzitetu socijaldemokratije. On kaže da se iz svakog predavanja može izvući nešto korisno, bilo za razmišljanje ili političko delovanje. Smatra da znanje koje je stekao može da bude korisno za pisanje novog programa, odnosno ubacivanje određenih stvari koje bi SDU fundamentalno razlikovalo od partija koje u svojim programima takođe imaju istaknute socijaldemokratske vrednosti.

Nemačka postepeno izlazi iz recesije, ali se

Sindikati gube

Ivana Tošović

PREGLED

Beograd - Prema procenama nemačke vlade, najveća evropska ekonomija je na putu oporavka. Savezna vlada je revidirala prognozu bruto društvenog proizvoda za 2009. i 2010. godinu, istakavši da je Nemačka tokom leta izašla iz najdublje recesije još od Drugog svetskog rata. Kako objašnjava iz nemačkog ministarstva ekonomije u ovoj godini očekuje se privredno slabljenje od pet odsto, što je bolje u odnosu na projekciju pada od šest odsto iz aprila 2009.

Nemačka ekonomija je letos počela

da se uzdiže sa dna i nakon jednogodišnjeg slabljenja dobre su šanse da naredne godine zabeležimo uzlazni trend, izjavio je nedavno nemački ministar ekonomije Karl Teodor cu Guttenberg. U odnosu na prethodno projektovani rast od 0,5 odsto, sada se očekuje da dostigne 1,2 odsto u idućoj godini.

Međutim, i pored optimističnih prognoza, procenjuje se da će 640.000 ljudi ostati bez posla do kraja 2010. Nemački institut za tržište rada u procenama, objavljenim prošlog meseca, ukazao je da će broj nezaposlenih rasti u sledećoj godini, kao i da će dostići broj od 4,1 milion nezaposlenih. Prošle godine je, kako je nedavno objavila savezna kancelarija za statistiku, više

Duga tradicija, veliki izazovi

Predsednik Udruženja nemačkih sindikata, koje okuplja osam centrala, među kojima i najveći sindikat metalaca, Mihael Zomer pohvalio je njihov rad u prethodnih šest decenija, dodavši da su oni značajno doprineli naporima nacionalne obnove nakon Drugog svetskog rata. On je naveo da je, zahvaljujući sindikatima, Nemačka cenjen član međunarodne zajednice koji pokazuje obaveznu za očuvanje prava radnika, kao i da je 6,4 miliona članova koliko ih ima u Udruženju, najbolje što postoji u oblasti organizovanih interesa.

Zaposleni u Francuskoj strahujući da ne

Nasilje umesto

Zoran Cvijić

Uprkos najavama da svet izlazi iz krize i da se nazire svetlost na kraju tunela, velika većina građana Francuske, koja živi od svog rada, ne vidi naznake boljih dana. Porast vrednosti akcija na berzama u Parizu, Londonu... i isplata dividendi ne dotiče najveći broj građana koji žive isključivo od svoga rada. Nezaposlenost se povećava, samo u avgustu je zabeleženo 18.100 novih građana bez posla. Pored njih u septembru i oktobru su se na tržištu rada pojavili i mladi koji, završivši školu traže prvi posao, tako da danas u Francuskoj ima ukupno preko 2,5 miliona nezaposlenih, odnosno preko 10 odsto radno sposobnih. Nezaposlenost posebno pogađa mlade. Preko 23 odsto mladih od 25 godina traži prvo zaposlenje. Pri tome Francuska nije nikakav izuzetak.

Industrijski pogoni iz razvijenih država Evrope i dalje se izmeštaju u zemlje u razvoju sa jeftinom radnom snagom. Nedavno je Mišelin, najveći francuski i među najvećim svetskim proizvođačima automobilskih guma, koji zapošljava 120.000 osoba, najavio da otpušta najmanje 3.000 zaposlenih. Ubrzo je stigla je vest iz Indije da Mišelin pregovora sa indijskom administracijom o proširenju svojih u koje je već investirano oko 600 miliona evra. Prema tim planovima Mišelin bi, u

narednih deset godina, investirao još milijardu evra u ove pogone.

Standard i kupovna moć i dalje padaju. Uslovi rada se pooštavaju. Od zaposlenih se traži sve veći učinak dok plate ostaju iste. Tako su se, na primer, uslovi poslovanja drastično promenili u Frans-Telekomu koji je od javnog servisa postao akcionarsko društvo. Od zaposlenih se traži samo učinak i učinak, povećanje profita. Mnogi pedesetogodišnjaci koji su započeli rad sa starim, ne prilagodivši se novim tehnologijama, sklonjeni su na sporedne po-

Za manje od dve godine 24 zaposlena u Frans-Telekomu izvršilo je samoubistva na radnom mestu

slove. Za manje od dve godine 24 zaposlenih u Frans-Telekomu je izvršilo samoubistva na radnim mestima.

Kako bi se poboljšao učinak u proizvodnji, kriza je iskorišćena da se otpusti višak zaposlenih i u pogonima gde proizvodnja i nije smanjena. Socijalna zaštita se svakim danom smanjuje. Poslednjeg dana septembra najavljeno je povećanje participacije za bolnički dan sa 16 na 18 evra i proširenje liste lekova koje više ne pokriva zdravstveno osiguranje. Upravo je uveden porez na nadoknadu na primanja u slučaju povrede na radu, dok se sa druge strane smanjuje zaštita u

Poređenje sa 1968. godinom

Izgleda paradoksalno da su pre više od četrdeset godina, u maju 1968, kada posao nije nalazio samo onaj ko nije hteo, kada su imigranti hrlili u Francusku, Nemačku, Austriju, a među njima i mnogi naši sugrađani, izbile, podstaknute studentima, velike demonstracije i vremenski neograničen generalni štrajk. Međutim, tada su prilike bile drugačije nego danas. Zaposleni su '68. hteli veće plate, bolju raspodelu blagostanja, a danas su zaposleni pre svega zastrašeni da će izgubiti posao koji imaju.

neće skoro zaustaviti povećanje armije onih bez radnog mesta

zaposlene članove

Vesnik dobrih ili loših vesti: Karl Teodor Gutenberg

procenjuju da je ekonomska kriza udahnula novi život sindikatima, predstavnici sindikata u Nemačkoj naglašavaju da radnici nisu prouzrokovali krizu i da glavni teret prevazišla je recesija ne sme da bude na njima.

Predsednik IG Metala, najvećeg nemačkog i pojedinačnog sindikata na svetu sa oko 2,3 miliona članova, Bertold Huber naglašava da je danas za vreme krize, između ostalog, najvažnije koristiti instrumente skraćenog radnog vremena, rasterećenje zaposlenih, ali i poboljšati socijalno osiguranje za one koji izgube posao.

- Radnici odnosno zaposleni nisu prouzrokovali krizu. Zbog toga se ne sme glavni teret ekonomske recesije prebaciti na njih. Kancelarka Angela Merkel to zna, ali se nadam da to znaju i drugi predstavnici vlasti, objašnjava Huber.

Kako ukazuju iz Instituta za tržište rada, među mnogim instrumentima osiguravanja radnih mesta su i skraćeno radno vreme, kao i smanjenje prekovremenog rada. Međutim, prema njihovim podacima u 2009. se u Ne-

mačkoj radi još milijarda plaćenih prekovremenih sati. Procene instituta i sindikata metalaca govore da kada bi umesto više rada, oni koji traže posao bili zaposleni, moglo bi biti stvoreno više od 600.000 radnih mesta sa punim radnim vremenom. Ukoliko se ima u vidu da prekovremeni sati ne mogu da se izbegnu u svakoj situaciji, kako navode, proizlazi da bi bilo još najmanje 410.000 radnih mesta.

Ministar ekonomije je, pored ohrabrujućih podataka o postepenom izlasku iz krize, međutim upozorio i na ranjivost domaćih banaka i ukazao da se vladini naponi za podršku ekonomiji i finansijskom tržištu moraju sprovesti mudro. Jačanje bankarskog i finansijskog sektora ostaje veliki izazov, naveo je Gutenberg.

Na nedavno održanoj proslavi 60. godišnjice Udruženja nemačkih sindikata, nemački predsednik Herst Keler istakao je važnost sindikata u „bilo kakvoj fundamentalnoj reformi globalnog finansijskog poretka“. On je dodao i da posao za sve mora da bude glavni politički cilj.

od 200.000 nemačkih industrijskih radnika izgubilo posao što je, kako navode, najveći pad zaposlenja u Nemačkoj u poslednjih 12 godina.

Najteže su pogođene metalska, industrija plastike, kao i industrija gume, a i u nemačkoj autoindustriji zabeležena su značajna smanjenja broja radnih mesta, oko pet odsto. Iako analitičari

izgube posao ne protestuju na uobičajen način

radničkog bunta

Foto: Folnet

Radnička solidarnost ili uzaludni performans: Protest radnika nemačkog i fransuskog Kontinentala

slučaju gubitka posla. Država, smanjenjem socijalne zaštite i uvećanjem poreza, nadoknađuje rekordni budžetski manjak od 140 milijardi evra. Dobar deo tog rekordnog budžetskog deficita potiče od penzionog i zdravstvenog osiguranja. Pre četrdesetak godina zdravstveno osiguranje je pokrivalo sve troškove, danas građani pored državnog zdravstvenog osiguranja moraju da plaćaju dodatna, privatna.

Sindikati Pošte su organizovali referendum među korisnicima poštanskih usluga da li žele privatizaciju. Odgovor je masovno bio „ne“. Uprkos rezultatu referenduma Vlada ne odustaje od pretvaranja Pošte u akcionarsko društvo. U prvo vreme akcije ostaju u rukama države, ali prvi korak ka privatizaciji je učinjen. Zalagaonice imaju sve više posla.

Ovih dana socijalna situacija je mirna, nema generalnih protesta, uprkos

prolećnim najavama o vrućoj socijalnoj jeseni. Krajem septembra su jedino pošte štrajkovale i to samo u Parizu. Na poziv sindikata građani su širom zemlje izlazili na ulice protestujući 29. januara, potom 19. marta, 26. maja i najzad 13. juna. Međutim, demonstranata je bilo na svakom narednom okupljanju manje nego na prethodnom. Na poslednjem u Parizu, bilo ih je tek 20.000, dok je na demonstracijama 29. januara i 19. marta bilo daleko više od sto hiljada učesnika.

Žan-Klod Maji, predsednik sindikata Snaga rada (Fors uvrier-FO), primećuje da se ne može izlaziti na ulice svaka dva meseca.

- Ako vlada ne preduzme potrebne mere, treba podići proteste za neki stepen.

Međutim, podeljeni sindikati nisu uspeali da se dogovore. Pored toga na

protestima su učestvovali uglavnom zaposleni u javnom servisu, dok su zaposleni u privatnom izbegavali javnost, u strahu da ne izgube posao.

Tek kada bi izgubili zaposlenje, preduzimali su izolovane, često nasilničke akcije, kao što je zatvaranje direktora u pogone (3M, Katepilar, Kontinental, Mišelin, Moleks, Del...) ili bi lomili nameštaj po kancelarijama, razbacivali predmete na koje bi naišli, uništavali računare, nameštaj, kao u pogonu Kontinentala u Kompjenju, da bi na kraju zapalili kancelarije pogona, a pred ulazom u fabriku su napravili lomaču od guma. Drugi su pretili da će dići pogone u vazduh. Uglavnom su nasilne metode preduzimane u manjim mestima, koje su živele od jednog-dva pogona, gde bi njihovo zatvaranje predstavljalo kraj svake aktivnosti.

Kriza socijaldemokratije i uticaj desnog skretanja u zemljama EU na integracije Srbije

Ideološki salto i elitističke posledice

Ognjen Cvijanović

TRAGOM

Na konferenciji „Dvadeset godina na putu ka tržišnoj ekonomiji“ održanoj 29. septembra u Beogradu, ekonomista dr Andraš Inotai upozorio je da trenutna svetska ekonomska kriza ima više dimenzija nego što se obično priča u javnosti. Prema Inotaiju, posebnu pažnju potrebno je obratiti na socijalne i ideološke posledice koje idu u prilog jačanju desničarskih struja u evropskim društvima. Ovo se najjasnije ogleda u zemljama koje su u fazi tranzicije ili pri okončanju iste, kao i u zemljama koje najviše trpe posledice krize.

Naravno, teze Inotaija nisu bez osnova, uzimajući u obzir ishode poslednjih parlamentarnih izbora u Nemačkoj. Naime, centralnodesničarska Hrišćanskodemokratska unija (CDU) kancelarke Angele Merkel odnela je ubedljivu pobjedu i time isključila Socijaldemokratsku partiju (SPD) kao mogućeg koalicionog partnera. Ne sme se zaboraviti da su za SPD ishodi proteklih izbora bili od istorijskog značaja po katastrofalnom rezultatu.

Svakako da slučaj Nemačke nije jedini na mapi Evrope. Pomenuti trend uspostavljen je time što se krajem prve decenije ovog veka u većini evropskih zemalja, posebno u kontekstu svetske ekonomske krize, primećuje rast uticaja desnih struja, kao što je na primer pad Prodijske vlade u Italiji i ponovni dolazak Berlusconi na čelo te zemlje. Pitanje koje se u ovom trenutku postavlja s obzirom na tu političku pojavu glasi: zašto opada podrška jednoj, pre svega, popularnoj ideologiji u Evropi, kao što smo videli na primeru Nemačke, to jest, zašto socijaldemokratija gubi podršku?

U poslednje dve decenije prošlog veka socijaldemokratija je prošla kroz suštinsku evoluciju principa. Među najznačajnijim karakteristikama promene jeste ono što čini osnovu te ideologije, a to je uloga države u ekonomskom životu. Naime, od ideologije koja se zalagala za centralnu ulogu države kroz relativnu kontrolu vitalnih proizvodnih jedinica koje drže ekonomiju i time obezbeđuju socijalno blagostanje, socijaldemokratski akteri reafirmisali su ove programe i usmerili ih ka široj privatizaciji i smanjenju državne kontrole na tržištu.

Ova evolucija socijaldemokratije, nazvana Treći put, iz korena je promenila suštinu pomenute ideologije. Napuštanjem isključivo levičarske orijentacije, kakva je bila na samom početku, socijaldemokratija je sve više vodila ka prisvajanju centrističkih ideala kao novih sredstava koja vode uspostavljanju socijalne države. Međutim, takva evolucija izazvala je tektonske poremećaje u vidu zastupljenosti socijaldemokratije u društvenim klasama, pomerajući podršku od njenog izvora, radničke klase, ka srednjoj klasi. Socijaldemokratska ideologija se kroz svoju evoluciju, možemo reći, razoružala i prepustila na milost i nemilost ideološke vernosti glasača.

Međutim, kakav uticaj ima aktuelna kriza na pozicioniranje i zastupljenost socijaldemokratije u evropskim društvima? Usvajanjem Trećeg puta socijaldemokratija gubi određene argumente koji su osnovni za podršku među masama, a posebno onim grupama koje su najviše ugrožene ovom krizom. Kao što smo imali prilike da vidimo na primeru izbora u Nemačkoj, socijaldemokratske snage nisu mogle da pruže nešto novo a da se, pri tome, ne sukobe sa njihovim novim načelima, usvojenim doktrinom Trećeg puta. Skretanje sa te doktrine značilo bi odbacivanje iste i njenih prilično liberalnih teza u ekonomskom smislu, te eventualni povratak na osnovna načela socijaldemokratije i njene vizije društva kao centralne institucije koja određuje ekonomski život.

Na tako nešto usled evolucije poslednjih par decenija predstavnici socijaldemokratskih partija širom

Preuzimanje uloga

Još 2005. godine kada se svetska ekonomska kriza nije mogla naslutiti, Merkelova je preuzimajući prvi mandat, u jednom televizijskom nastupu izjavila da će raditi na obezbeđivanju poslova za sve nemačke građane i pravednu socijalnu pomoć za one koji nisu u mogućnosti da budu zaposleni. Time je aludirala na povećanu ulogu države u tim oblastima. Drugim rečima, konkurentne ideologije su stekle određenu fleksibilnost na račun socijaldemokratije koja nije umela da se snađe u novim okolnostima.

Evrope svakako nisu bili spremni, ili čak i sposobni da se upuste. Time su oni otvorili prostor drugim ideologijama da se posluže argumentima koji su u samoj suštini autentično socijaldemokratski.

Desno skretanje evropske političke scene svakako da može imati posledice na integracije zapadnog Balkana, a posebno Srbije. Integracioni entuzijazam koji su imale levičarske vlade značajnih evropskih država, kao što su na primer bili Šreder i Prodi, jenjava. Sasvim je izvesno da će desne vlade u zemljama članicama Evropske unije nadalje imati izvesnu dozu skepticizma prema daljem proširenju ka zemljama zapadnog Balkana iz više razloga. Koreni takvog stava mogu se naći u argumentima da reforme nisu dovoljno odmakle da bi se uopšte i stekli uslovi za pristupanje Uniji. Takođe je verovatno da će njihovo elitističko posmatranje Unije zapravo postaviti jake institucionalne filtere za pristupanje koji bi sasvim otežali posao vladama država koje nameravaju da postanu članice. Naposljetku, svetska ekonomska kriza će naravno povećati protekcionistička nastojanja zemalja članica koje će zarad zaštite svojih tržišta i ekonomija dodatno otežati evropske integracije. Time se, možemo zaključiti, gubi socijaldemokratska ideološka solidarnost i internacionalistički princip, i zamenjuje konzervativnim skepticizmom i rezervama prema daljem proširenju.

(Autor je politikolog i student na master programu Međunarodnih odnosa u Drezdenu)

Granski sindikat hemije, nemetala, energetike i rudarstva Nezavisnost o smanjenju broja zaposlenih u javnim preduzećima

Neminovnost uz aktivne programe

Gojko Vlaović

POVODI

Zagovornici smo restrukturiranja na svim nivoima, pa tako i u javnim preduzećima, jer je to neminovnost koja se pokazala i u praksi. Primeri pokazuju da sve strane kompanije koje dođu na naše tržište odmah pristupaju smanjenju broja zaposlenih, kaže za Forum Milorad Panović, predsednik Glavnog odbora Granskog sindikata hemije, nemetala, energetike i rudarstva Nezavisnost, povodom najava da su sledeći u planu za smanjenje broja zaposlenih radnici u javnim preduzećima, između ostalih i oni koji rade u energetske sektoru.

Investitori koji dolaze iz Evropske unije pridržavaju se određenih standarda i to je proces koji se mora uvažiti s obzirom na to da težimo integraciji u EU. Takođe, imamo primer i iz Naftne industrije Srbije, koju je kupio ruski partner i odmah zapazio višak zaposlenih u kompaniji, objašnjava Panović.

- Dalje, restrukturiranja u javnim preduzećima će biti i mi se zalažemo za taj proces kao dobar model za uspešnost jedne kompanije. Nažalost, mi kao zagovornici takve ideje, stalno nailazimo na kolege sindikalce koji drugačije misle i veoma često smo u koliziji sa njihovim mišljenjima, kaže Panović.

Kao tipičan primer restrukturiranja Panović navodi kompaniju Zdravlje Aktavis iz Leskovca, koja je u trenutku preuzimanja od islandskog partnera, imala 2.200 stalno zaposlenih, dok danas u fabrici radi 600 radnika, a na pomolu je novo otpuštanje oko 200 do 300 ljudi. Prema njegovim rečima takav proces je neminovnost zbog toga što strani poslodavci primenjuju sistem vrednosti koji tačno precizira koliko za određenu jedinicu proizvoda može da bude zaposleno ljudi.

- Zadatak sindikata je da u takvim situacijama

Aktivne mere važne i zbog regionalnih specifičnosti: Rudari RTB Bor

deluje preventivno. Potrebno je da uključimo sve institucije u zemlji koje se bave socijalnim pitanjima kako bi pomogle radnicima koji će ostati bez posla. Smatramo da takvi procesi moraju biti elastični kako bi sindikati u priču mogli da uključe Nacionalnu službu za zapošljavanje, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja, kao i druge nadležne institucije i da što manje ljudi ostane bez posla. Zalažemo se za to da ljudi koji moraju da napuste preduzeća udruže otpremnine koje dobiju kroz fondove u Nacionalnoj službi za zapošljavanje i za podršku određenim biznis planovima kako bi se obezbedila nova radna mesta.

Takođe, Panović kaže da postoje fondovi iz kojih se mogu koristiti sredstva za razvijanje programa za zapošljavanje radnika koji su morali da

napuste preduzeća u procesu restrukturiranja. To su Fond za regionalni razvoj, fondovi Nacionalne službe za zapošljavanje, fondovi Ujedinjenih nacija, Evropske unije, Svetske banke...

On dodaje da država hitno mora da izvrši restrukturiranje rudnika sa podzemnom eksploatacijom uglja i očekuje da neće biti otpuštanja

Za godinu radnog staža 300 evra

- Da bi Petrohemija nastavila da radi, najveću cenu platili su zaposleni u preduzeću koji su ostali bez posla. Ipak, dobro je što je proizvodnja u fabrici pokrenuta kako za radnike koji su ostali na svojim radnim mestima tako i za grad Pančevo i budžet Srbije. Država je za pokretanje proizvodnje i socijalni program za radnike koji su postali tehnološki višak obezbedila 11 miliona evra. Analiza Tehnološkog instituta je pokazala da su višak u fabrici 852 zaposlena. Sindikati su reagovali i u dogovoru sa poslovođstvom i Ministarstvom ekonomije i izdejstvovali su da ti ljudi dobiju otpremninu u iznosu od 300 evra po godini radnog staža i pravo da idu na biro rada - kaže za Forum Zoran Obradović, predsednik Sindikata inženjera i tehničara „Nezavisnost Petrohemija“.

Devet godina u potrazi za sanacijom nekadašnjeg tekstilnog giganta Jumka iz Vranja

Popucali konci po svim šavovima

Vojkan Ristić

STUDIJA SLUČAJA

Tek nakon što Skupština Pamučnog kombinata Jumko iz Vranja imenuje članove novog upravnog odbora, a potom bude izabran novi generalni direktor ovog akcionarskog društva u većinskom vlasništvu države, počeo je još jedan krug neizvesnosti za nekada najveću tekstilnu kompaniju na Balkanu. Od 13.000 radnika skraj devedesetih, sada je u Jumku na platnom spisku njih 1.800.

Kraj „zlatne ere“ vranjskih tekstilaca nazreo se uvođenjem sankcija početkom devedesetih kada su prekinuti uvozni kanali za snabdevanje pamukom, a kraj je kompletiran 1999. godine, kada su mašine u Jumku usred NATO bombardovanja odrađivale poslednji veliki izvozni posao: šivenje uniformi upravo za vojnike ove alijanse. Umesto nekadašnje redovne trinaeste plate, ovde se sada radnici susreću sa zakašnjenjem zarada od pet meseci, čiji prosečni iznos teško da prelazi 10.000 dinara.

Na osnovu konverzije državnih dugova većinski vlasnik kapitala kompanije u procesu od

2003. godine postala je država. Vlada Srbije imenovala je Upravni odbor čiji je zadatak bio da se smanji broj zaposlenih, ali da se ipak očuva zaokružena proizvodna celina. Iz rekordnih vremena ostalo je zabeleženo da je za šivenje jedne košulje spretnim rukama radnika u konfekciji bilo potrebno 13 minuta. Bio je to normativ koji se poštovao, a sada?

- Problem je postao dodatno komplikovan kada su u matičnu kompaniju vraćeni radnici koji su prešli u preduzeće Zamber koje je u međuvremenu brzo propalo. Nas oko šest stotina vraćeni smo u Jumko, a da ne znamo šta i koliko treba da radimo i u kojim pogonima, kaže za Forum Ljuba Stanojkovski, koji je skoro dve decenije radnik Jumka. On navodi da je sada raspoređen na radno mesto u tkačnici, iako nikada nije radio na tim poslovima. Slična situacija je i sa drugim radnicima koji su u matičnu fabriku vraćeni nakon propasti Zambere. Radnici se šetaju u skladu sa uposlenošću kapaciteta od pogona do pogona, bez adekvatnog rešenja o radnom mestu i obavezama.

Zbog blokade žiro računa, Jumko nije mogao da učestvuje na državnim tenderima za poslove koji bi obezbedili uposlenost. Zbog toga je formirano posebno preduzeće, koje je uspelo da dobije određene državne poslove za šivenje uniformi za javna preduzeća.

Većina radnika nezadovoljna je radom sva tri sindikata. Sindikalci, po oceni radnika Jumka, „gledaju svoje interese vezujući se za ovu ili onu stranku“

- Ne mogu vam do izbora novog direktora ništa konkretno reći, bio je kratak Goran Trajković, zamenik generalnog direktora Jumka, a nakon ostavke koju je na čelnu funkciju kompanije podneo Miodrag Tasić. U međuvremenu stari upravni odbor nije uspeo da se dogovori i izabere novog generalnog direktora između dva kandidata, pa je Zorica Kojčin, predsednica ovog organa, podnela ostavku.

Za Ružicu Cvetković koja četvrt veka radi u Jumku 9.800 dinara zakasnele zarade nije nikakva uteha, a još manje nada da bi moglo biti bolje.

- Mi želimo samo da radimo i to u interesu svih koji su zaposleni, ali posla je malo i u toku meseca radimo tek po desetak dana, kaže Cvetkovićeva za Forum.

Većina radnika nezadovoljna je radom sva tri sindikata: Samostalnog, Nezavisnosti i ASNS-a. Sindikalci po oceni radnika Jumka „gledaju svoje interese vezujući se za ovu ili onu stranku“.

- Verujem da je došlo vreme da se održe izbori za sva tri sindikata, pa neka radnici odluče ko će zastupati njihove interese, jer prošlo je vreme kada je aktivnost sindikata bila vezana samo za podelu paketa sa hranom. To nije bilo loše, ali ovo je vreme preživljavanja i izbegavanje potpunog kolapsa u kome sindikat traži ozbiljne ljude, veli Stanojkovski.

radne snage, ali da će jedan deo zaposlenih otići zbog odlaska u penziju. Ove godine u penziju bi, u slučaju da država uplati doprinose, moglo da ode 90, a sledeće 100 rudara. Restrukturiranje u Javnom preduzeću za podzemnu eksploataciju uglja, kaže Panović, treba sprovesti efikasno, jer ako rudari ostanu bez posla, Srbija će se suočiti sa velikom migracijom sa rubnih prostora Srbije, na kojima se rudnici nalaze.

Na osnovu stručnih analiza i iskustava iz zemalja centralne i jugoistočne Evrope, u Nezavisnosti su ubeđeni da se dalji razvoj i održivost elektroenergetskog sistema mora tražiti u merama restrukturiranja, racionalizacije, demonopolizacije. Smatraju i da su tokom restrukturiranja EPS-a neminovni socijalni gubici koji će najvećim delom pasti na teret zaposlenih u kompaniji. Oni će se odnositi, pre svega na gubitak pojedinih radnih mesta po osnovu racionalizacije troškova i restrukturiranja uopšte.

- Zbog svega toga smatramo nužnim da se odmah započne sa koncipiranjem jedinstvenog i aktivnog socijalnog programa. To podrazumeva ne samo utvrđivanje iznosa otpremnina već i obezbeđivanje sredstava za prekvalifikacije, otvaranja sopstvenih preduzeća, kreditiranje porodičnog ili drugog samostalnog biznisa. To je posebno važno u sredinama gde su energetika i rudarstvo bili jedina grana privređivanja i mogućnost zapošljavanja. Sredstva za tu namenu mogla bi da se obezbede od Svetske banke ili drugih međunarodnih finansijskih institucija, poručuju iz Granskog sindikata HNER Nezavisnost.

Mnogobrojni protesti samo odložili agoniju: Sa jednog od štrajkova Jumka

Tračak nade u mračnom tekstilnom tunelu za ovu kompaniju dala je nedavna poseta ministra Rasima Ljajića, koji je radnicima mogao da kaže jedino da „Jumko ima perspektivu i da će država učiniti sve da mu pomogne da opstane“. O mogućem strateškom partneru u ovom trenutku neozbiljno je napisati i slovo.

FORUM SOCIJALNI DIJALOG **FRIEDRICH EBERT STIFTUNG**

Mesečni dodatak kancelarije Fondacije Fridrich Ebert u Beogradu i lista Danas

Uređuje: Branislav Božić

Dizajn i prelom: Branislav Bešević

Najmoderniji pogon bez radnika

Nakon požara u kome je izgorio stari pogon konfekcije Kompanija Jumko je u rekordnom roku uspeala da otvori novi pogon. U samo jednoj smeni Jumko je tržištu mogao da isporuči više od 10.000 odevnih predmeta. Ti kapaciteti i sada postoje, ali usled nedostatka rezervnih delova i stručnih kadrova pitanje je koliko bi proizvodnja u konfekciji sada iznosila. Pored toga, Jumko poseduje predionicu, tkačnicu, doradu, kao i pogone konfekcije u nekoliko opština Pčinjskog okruga. Na papiru, ovo je i dalje najmodernija tehnološka celina u oblasti tekstila u Srbiji.